

Стороженко В. А.
*кандидат в майстри спорту з шахів,
тренер першої категорії Кам'янець-Подільського
міського шахово-шашкового клубу «Гройсместер»*

Павло Миколайович Бодянський – організатор шашкової справи в Україні

Кам'янець-Подільський відомий своїми шаховими традиціями. Тут народилися і зробили свої перші кроки в шахових змаганнях майбутній триразовий чемпіон СРСР наприкінці 60-х років Леонід Штейн, міжнародний гросмейстер Олександр Фінкель. Шашкісти міста теж мають свої успіхи. Вони неодноразово брали високі місця у всеукраїнських і регіональних місцях. З містом над Смотричем пов'язано також життя невтомного організатора шашкових змагань в Російській імперії наприкінці XIX – на початку XX ст., теоретика цієї гри, історика та педагога Павла Миколайовича Бодянського.

Він народився 11 липня 1857 р. у селі Серби Подільської губернії (нині – Одеська область). Його батько, священик Микола Бодянський, помер, коли синові було лише 13 років. Павло мав право безкоштовно вчитись у духовних закладах. Тому спочатку здобув освіту в Тульчинському духовному училищі, а потім поступає до Подільської духовної семінарії. Проживав у будівлі бурси, що розміщувалась на вул. Шевченка (зараз третій корпус Подільського державного університету). У часи дозвілля Павло Миколайович повністю віддавався шашкам, вважав їх матір'ю шахів. До речі, саме дяк семінарії П.Коляда зацікавив Павла цією грою.

У липні 1877 р. Павло закінчив навчання в Подільській семінарії «за першим розрядом». Після чого вступає на історико-філологічний факультет Київського університету Св. Володимира. По його закінченню працював

викладачем латинської мови та історії Давнього Риму, потім бібліотекарем та директором Київської Першої гімназії. На посаді директора пробув до встановлення радянської влади. Часто проводив екскурсії для своїх учнів: у Києво-Печерську Лавру, до Аскольдової могили, до Золотих воріт і т.д. Серед учнів Павла Бодянського були майбутній відомий радянський письменник К. Паустовський та геніальний Михайло Булгаков. Є думка про те, що Михайло Булгаков, працюючи над своїм загальновідомим романом «Майстер і Маргарита», використав матеріал із праці Павла Бодянського «Римські вакханалії і переслідування їх в VI ст. від заснування Риму». Поряд із викладанням П. Бодянський був секретарем Київського відділу Товариства класичної філології та педагогіки, написав кілька наукових праць з античної історії, зокрема праці про історію народного трибунату в Римі, аграрну реформу Сервія Туллія. Крім того, видав у 1902 р. науково-популярний нарис про історичний розвиток Москви. Кілька його життєписів були надруковані у збірнику, присвячених століттю Київської першої гімназії, який відзначався у 1911 р.

Працюючи в гімназії, Павло Миколайович, займався розробкою теорії шашкової гри та шашковою композицією, розробив оригінальний варіант початку партії, який назвали «дебютом Бодянського».

Як досвідчений організатор П. Бодянський провів у 1892 р. перший чемпіонат Києва з шашок. Його знайомство з шашкістами Петербурга, Москви, Харкова, Умані та інших міст допомогло йому організувати у липні 1894 р. у Москві перший Всеросійський шашковий турнір. У наступні роки П. Бодянський організував ще кілька подібних змагань, а у 1896 р. започаткував Перший Всеросійський турнір за листуванням. У 1897-1901 рр. власним коштом видавав у Києві спеціалізований журнал «Шашки» - найґрунтовніше за шашкових видань в Україні, що упродовж багатьох років було єдиним джерелом вивчення гри.

Проте, за радянських часів Павло Миколайович був звільнений з посади директора гімназії, у зв'язку з її ліквідацією. Він змушений був займатися приватними уроками, проте знайти учнів було важко. З великими труднощами йому вдалось влаштуватись бібліотекарем. Проте, здоров'я П. Бодянського було підірвано хронічним голодуванням і 19 січня 1922 р. він помер.

Перелік використаних джерел:

1. Погрібний В. Подвижник шашок Павло Бодянський: Видатні особистості. Сім днів (Кам'янець-Подільський). 2005. 20 січня. С. 2.
2. Рудницький Г. А. Бодянський Павло Миколайович. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006.